

Αναγνώριση της εφαρμογής του προγράμματος

Η

ελληνική οικονομία διανύει το έβδομο έτος δημοσιονομικής προσαρμογής. Στην τρέχουσα συγκυρία, η εφαρμογή του τρίτου Προγράμματος, με την πρώτη αξιολόγησή του εν εξελίξει, βρίσκεται στο επίκεντρο των πολιτικοοικονομικών εξελίξεων. Στο πλαίσιο αυτός της αξιολόγησης, πρωταρχική σημασία έχει η πορεία υλοποίησης των προαπαιτούμενων μεταρρυθ-

μίσεων και κυρίως η νέα μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος. Βάσει της συμφωνίας της 12ης Ιουλίου 2015, μια επιτυχή ολοκλήρωση της αξιολόγησης θα οδηγήσει σε επανεξέταση της ανάγκης λήψης πρόσθετων μέτρων, προκειμένου οι χρηματοδοτικές ανάγκες του ελληνικού κράτους να παραμείνουν σε βιώσιμο επίπεδο. Οι σχετικές παρεμβάσεις στο δημόσιο χρέος περιλαμβάνουν την παράταση των περιόδων χάριτος και αποπληρωμής των δανείων από τους Ευρωπαϊκούς εταίρους, ζητήματα που εν πολλοίς είναι προδιαγεγραμμένα στη συμφωνία.

Κομβική η διαπραγμάτευση

Πάρα ταύτα, η σχετική διαπραγμάτευση πιθανότατα θα είναι η πλέον κομβική για την πρόοδο του Προγράμματος φέτος, καθώς αναμένεται να αναδειχθούν εκ νέου οι διαφορετικές προσεγγίσεις για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους. Πέρα από τις επιδράσεις στο δημόσιο χρέος και τον ρυθμό δημοσιονομικής προσαρμογής, για το τρέχον έτος έχει προαναγγελθεί η πραγματοποίηση και άλλων, ιδιαίτερα σημαντικών μεταρρυθμίσεων, όπως στα φορολογικά εισοδήματος.

Ανεξάρτητα από τα μέτρα, τις μεταρρυθμίσεις, τις εξελίξεις που υλοποιούνται ή αναμένονται στο πλαίσιο του νέου Προγράμματος, υπάρχουν κάποια βασικά δεδομένα που έχουν προκύψει από τη μακρόχρονη πλέον εφαρμογή τριών προγραμμάτων προσαρμογής και τα οποία θα πρέπει να λαμβάνουμε υπ' όψιν στον βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο σχεδιασμό πολιτικών, αλλά και στον τρόπο που αποτιμούμε την αποτελεσματικότητά τους.

Ετσι, στην ελληνική οικονομία καταγράφεται σήμερα:

i) συρρίκνωση της παραγωγικής δυναμικότητας, καθώς οι επιχειρηματικές επενδύσεις υποχωρούν εκτεταμένα κάθε χρόνο, με χαρακτηριστικότερη τη μείωση στο απόθεμα κεφαλαίου της οικονομίας από το 2011, όταν μάλιστα οι υπόλοιπες οικονομίες διευρύνουν την παραγωγική τους βάση, με τις απώλειες να έχουν φτάσει ήδη το 7%.

ii) σταδιακή απαξίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας, με τους μακροχρόνια ανέργους να υπερβαίνουν το 2015 το 18,2% του ανθρώπινου δυναμικού (περίπου 875 χιλ. άτομα),

iii) απώλεια διεθνώς της αξιοπιστίας της ελληνικής οικονομίας, η οποία κλιμακώθηκε έντονα πέρυσι,

iv) εξασθένιση της διεθνοποίησής της, με την αξία των εξαγωγών σε σταθερές τιμές να διαμορφώνεται το περασμένο έτος περί-

που 8,5% κάτω από το μέγιστο επίπεδό τους, του 2008, ενώ έκτοτε ο όγκος των παγκόσμιων εξαγωγών αγαθών-υπηρεσιών έχει διευρυνθεί κατά περίπου 17%,

v) συρρίκνωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, με τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να έχουν απολέσει το 24,6% του ενεργητικού τους μεταξύ 2011-2015.

Οι παραπάνω αλλαγές που έχουν επέλθει αναδεικνύουν την ανάγκη σημαντικής υποστήριξης που έχει η ελληνική οικονομία προκειμένου να προχωρήσουν αυτές οι διαδικασίες. Περισσότερο όμως από όλα απαιτείται ίδια διάθεση και επιμονή στην προσπάθεια.

Επειτα από έξι έτη δημοσιονομικής προσαρμογής, υπό τα δυ-

κλείεται να αποτύχει, ενώ θα χαθούν και σημαντικές ευκαιρίες σε αυτό το χρονικό διάστημα.

Στόχοι - ορόσημα με αμοιβαία συμφωνία

Μια στρατηγική με αυτό τον προσανατολισμό, θα μπορούσε να περιέχει ορισμένους στόχους - ορόσημα (δημοσιονομικούς - μεταρρυθμιστικούς - αποκρατικοποιήσεων), αμοιβαία συμφωνημένους με τους δανειστές. Η επίτευξή τους θα αναγνωρίζεται τυπικά και εμπράκτως με διάφορους τρόπους (π.χ. διευκόλυνση εξυπηρέτησης χρέους, πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία με ευνοϊκούς όρους, όπως π.χ. την ΕΤΕπ, αναβάθμιση

πολιτικού ρόλου Ελλάδας σε συγκεκριμένα θέματα (περιφερειακά - ευρωπαϊκά), εντοχίες σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, στοχευμένες επιστροφές φόρου σε κατηγορίες επιχειρήσεων - φορολογούμενων με υψηλή συνεισφορά στα φορολογικά έσοδα). Η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος σε ορισμένο χρονικό διάστημα ή η υλοποίηση «προαπαιτούμενων» ως προϋπόθεση για περαιτέρω μέτρα για τη βιωσιμότητα του χρέους (π.χ. απόφαση Eurogroup 26ης Νοεμβρίου 2012) αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα στόχων-ορόσημων, των οποίων έπονται συγκεκριμένες πράξεις πολιτικής. Για διάφορους λόγους όμως η επίτευξή τους δεν αναγνωρίστηκε, με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιηθούν οι προβλεπόμενες για το χρέος διευκολυντικές ενέργειες, πλήττοντας τελικά και την αξιοπιστία του Προγράμματος. Επίσης, η παροχή κοινωνικού μερίσματος σε περίπτωση υπέρβασης κάποιου δημοσιονομικού στόχου, όπως έγινε το 2014, αποτελεί πολιτική αναγνώριση της επίτευξης ενός στόχου-ορόσημου, η οποία κατέστησε ορισμένα από τα πλέον ευάλωτα τμήματα του πληθυσμού αποδέκτες της επιτυχούς π.χ. δημοσιονομικής προσαρμογής.

Στρατηγική δημοσιονομικής εξυγίανσης

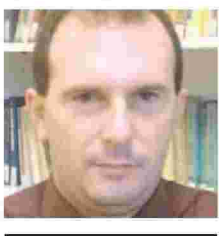
Μια στρατηγική δημοσιονομικής εξυγίανσης και μετάβασης της ελληνικής οικονομίας σε ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα, με στόχους-ορόσημα και ουσιαστική αναγνώριση αυτών, θα δημιουργήσει πολιτικά κίνητρα για την επίτευξή τους. Κυρίως, θα κάνει τους πολίτες και τις επιχειρήσεις μετόχους των καρπών των προσπαθειών τους.

Επιπλέον, θα συμβάλει στη σταδιακή ανάρρωση των δυσμενών δεδομένων στην οικονομία και την κοινωνία, μέσω των πρόσθετων μέτρων υποστήριξης τα οποία θα συνοδεύουν την υλοποίηση κάθε στόχου.

Ταυτόχρονα, θα υποχωρεί η επιφυλακτικότητα διεθνώς απέναντι στην Ελλάδα, από την πολιτική επιβεβαίωση από τους εταίρους συγκεκριμένων βημάτων πρόδου και μια πιθανή αναβάθμιση του γεωπολιτικού ρόλου της χώρας. Μια λογική καρότου-μασπαγίου και όχι απλώς μασπαγίου είναι ίσως η διαδικασία που θα επιτρέψει την ταχύτερη υλοποίηση του προγράμματος, χωρίς άλλες παλινωδίες και άστοχες ή άκαιρες διαπραγματεύσεις, οι οποίες υποδαυλίζουν τις όποιες θετικές προοπτικές δημιουργούνται από επιτυχημένες παρεμβάσεις που τελικά δεν κεφαλαιοποιούνται, πολιτικά ή οικονομικά, ούτε από την ελληνική κυβέρνηση, αλλά ούτε και από την τρόικα. [ΣΤΔ:10023185]

Των Αγγελου Τσακανίκα και Μιχάλη Βασιλειάδη*

*Ο κ. Αγγελος Τσακανίκα είναι επίκουρος καθηγητής ΕΜΠ, επιστημονικός σύμβουλος IOBE και ο κ. Μιχάλης Βασιλειάδης είναι επικεφαλής Τμήματος Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Πολιτικής IOBE.

Οι σχετικές παρεμβάσεις στο δημόσιο χρέος περιλαμβάνουν την παράταση των περιόδων χάριτος και αποπληρωμής των δανείων από τους Ευρωπαϊκούς εταίρους, ζητήματα που εν πολλοίς είναι προδιαγεγραμμένα στη συμφωνία.

ομενά δεδομένα που αναφέρθηκαν, δεν είναι ακατανόητο η ελληνική οικονομία και κοινωνία να παρουσιάζουν σημάδια κόπωσης, απροθυμίας για περαιτέρω προσπάθεια αλλαγής τους. Εάν αυτές οι συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί δεν κατανοηθούν πλήρως, όπως και η ανάγκη σχεδιασμού μιας μεταβατικής στρατηγικής, η οποία να επιδιώκει την αντιμετώπισή τους, η συνέχιση της διαδικασίας δημοσιονομικής εξυγίανσης έως το 2018 δεν απο-